

ПАЗАЗИТОЛОГІЯ І ПАЗАЗИТОЦЕНОЛОГІЯ

УДК 636.4 (477.53):619:576.89

ЕПІЗООТОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ НЕМАТОДОЗІВ СВИНЕЙ У ЗОНІ ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ

В. О. Євстаф'єва, д.вет.н., доцент, Полтавська державна аграрна академія

*Наведені результати щодо епізоотологічних особливостей нематодозів свиней, які зареєстровані у зоні Лісостепу України. Збудників нематодозів свиней виявляли загальноприйнятими копроовоскопічними флотаційними методами. Встановлено, що на території Полтавської області свині уражені трьома видами нематод, а саме: *Ascaris suum*, *Oesophagostomum dentatum*, *Trichuris suis*. Інвазованість свинопоголів'я становила: аскарисами – 76,5 %, трихурисами – 14,8 %, езофагостомами – 47,4 %, і залежала від віку тварин. Нематодози свиней у зоні Лісостепу України перебігали, переважно, у вигляді поліінвазій (EI=69,6 %), моноінвазії реєстрували рідше (EI=30,4 %).*

Ключові слова: свині, нематодози, аскарози, трихуроз, езофагостомоз, моноінвазії, полі інвазії

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими завданнями. З метою відновлення і подальшого розвитку в Україні такої високоінтенсивної та швидкоокупної галузі, як свинарство, потрібно забезпечити тварин високоякісними кормами, належними умовами утримання та високим рівнем ветеринарного обслуговування. Благополуччя з інвазійних хвороб свиней залежить від здійснення ветеринарно-санітарних заходів, спрямованих на ліквідацію природних ворогів тварин – паразитичних мікро- та макроорганізмів, для яких організм хазяїна є місцем тимчасового або постійного мешкання і живлення. Серед багатоклітинних паразитів найпоширенішою групою є паразитуючі черви – гельмінти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Паразитизм – унікальне явище природи. З моменту виникнення на Землі гетеротрофних організмів відбувався процес пристосування їх до умов навколишнього середовища. Півтора сторіччя тому одне з перших визначень паразитизму як біологічного явища було зроблено Ф. Кюхенмейстером у 1855 році [7].

Гельмінтози – це найбільш типові представники взаємовідносин між організмами, що мають назву паразитизм [5]. Найбільш розповсюдженими гельмінтозами у свиней, які займають перше місце за ступенем ураження тварин та заподіяними економічними збитками, займають кишкові нематодози, а саме аскароз, трихуроз та езофагостомоз [1, 6].

Значна кількість наукових робіт Р. Т. Сафіуліна [2–4] присвячена питанням поширення нематодозів свиней та визначенню економічних збитків від них у господарствах Московської, Івановської областей, Ставропольського краю, Казахстану і Естонії. Автор приходить до висновку, що епізоотичний стан свинарських господарств щодо нематодозів значно відрізнявся залежно від типу господарств. Зокрема, інвазованість свиней у традиційних господарствах аскарисами та трихурисами сягала до 50–80 %. У

господарствах з промисловою технологією відгодівлі поросята з групи дорощування були уражені аскарисами від 2 до 24 %, трихурисами – від 2 до 20 %, езофагостомами – від 4 до 36 %. Змішана інвазія аскарисами і езофагостомами траплялась у 10 % свиноматок, кількість тварин з аскаротно-трихурозною інвазією була меншою. Зараженість свиней на відгодівлі у присадибних селянських господарствах сягала: аскарисами – 60 %, трихурисами – 70 %, езофагостомами – 50 %.

Формування мети статті. Метою нашої роботи було вивчення видового складу та епізоотологічних особливостей нематодозів свиней у зоні Лісостепу України.

Матеріали і методи досліджень. Дослідження проводились протягом 2010-2013 років у 23 господарствах Полтавської області з різною організацією виробництва і технологією утримання (Полтавський, Карлівський, Диканський, Котелевський райони). Проби фекалій відбирали від свиней різних статевих-вікових груп (всього 1132 проби). Копроовоскопічні дослідження проводили на базі наукової лабораторії кафедри паразитології та ветеринарно-санітарної експертизи Полтавської державної аграрної академії за методом Котельникова-Хренова з аміачною селітрою. Визначали ступінь екстенсивності інвазії.

Результати досліджень та їх обговорення.

За результатами моніторингу епізоотичної ситуації та за наслідками паразитологічних досліджень у свиногосподарствах зони Лісостепу України упродовж 2010-2013 років встановлено наявність кишкових нематодозів: аскарозу (*Ascaris suum* (Goeze, 1782)), трихурозу (*Trichuris suis* (Rudolphi, 1803)) та езофагостомозу (*Oesophagostomum dentatum* (Schrank, 1788)).

Копроовоскопічними дослідженнями встановлено, що інвазованість свинопоголів'я, в середньому, становила: аскарисами – 76,5 % (866 голів), трихурисами – 14,8 % (168 голів), езофагостомами – 47,4 % (537 голів) (рис. 1).

Встановлено, що екстенсивність інвазії свиней нематодами залежала від їх віку (табл. 1). Так, аскарисами максимально були уражені по-

росята до 4-місячного віку (EI= 79,3–89,6 %). У підсвинків та дорослих свиней показники ураже-

ності аскаридами коливалися в межах від 71,6 до 76,5 %.

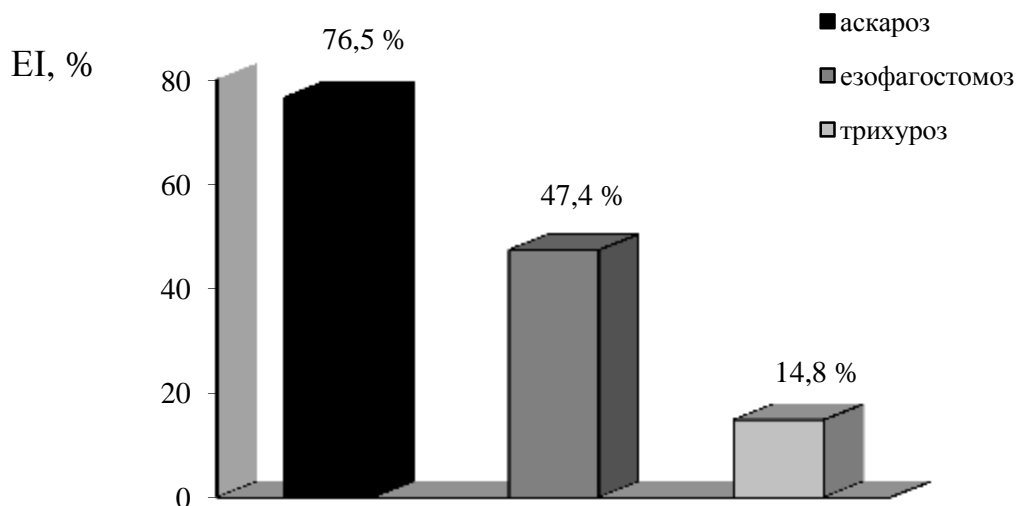

Рис. 1. Середня інвазованість свиней нематодозами у зоні Лісостепу України

За езофагостомозу, навпаки, реєстрували максимальну EI у дорослих свиней (50–81,6 %). У поросят цей показник сягав 28,4 %. Вікова динаміка трихурозу характеризувалася піком EI у під-

свинків віком 6-9 місяців (27 %). В поросят-сисунів (до 2-місячного віку) трихурисів не реєстрували.

Таблиця 1

Ураженість свиней різного віку нематодозами у зоні Лісостепу України

Групи тварин	Обстежено тварин, голів	EI, %		
		аскароз	трихуроз	езофагостомоз
Поросята віком до 2-х місяців	202	89,6	-	10,4
Поросята віком 2-4 місяці	338	79,3	10,7	28,4
Відгодівельні підсвинки та ремонтний молодняк віком 6-9 місяців	200	68	27	50
Свині старші 1-го року	392	71,6	5,6	81,6
Всього	1132	76,5	14,8	47,4

Встановлено, що нематодози свиней у зоні Лісостепу України перебігали, переважно, у вигляді поліінвазій, EI=69,6 % (табл. 2). Моноінвазії

реєстрували рідше (EI=30,4 %). З моноінвазій виявляли наступні: аскарозну (13,5 %), трихурозну (5,8 %), езофагостомозну (11,1 %).

Таблиця 2

Інвазованість свиней моно- та поліінвазіями

Показники	Тварини, гол.	EI, %
Всього хворих	931	82,2
Моноінвазії:	283	30,4
– аскарозна	126	13,5
– трихурозна	54	5,8
– езофагостомозна	103	11,1
Поліінвазії	648	69,6
Всього обстежено, гол.	1132	-

Отже, у зоні Лісостепу України свині уражені трьома видами кишкових нематод, екстенсивність інвазії яких залежала від віку свиней та перебігу (моно- чи поліінвазії).

Висновки.

1. На території Лісостепової зони України виділені основні збудники нематодозів свиней, які представлені трьома видами гельмінтів: *Ascaris suum*, *Oesophagostomum dentatum*, *Trichuris suis*.

2. Середня екстенсивність інвазії свиней за аскарозу становила 76,5 %, езофагостомозу – 47,4 %, трихурозу – 14,8 % і залежала від віку свиней.

3. Нематодози свиней у зоні Лісостепу України переважно перебігали у вигляді поліінвазій (EI=69,6 %).

Перспективи подальших досліджень. Метою наших подальших досліджень є визначення

оптимальних температурних режимів, при яких збудники нематодозів свиней можуть розвиватися і досягати інвазійних стадій розвитку.

Список використаної літератури:

1. Арнастаускене Т. К вопросу биоценозов кишечных паразитов свиней / Т. Арнастаускене, М. Рауцкис // Acta Parasitologica Lituanica / Ин-т зоологии и паразитологии АН ЛитССР. – Вильнюс, 1966. – Т. 6. – С. 27–35.
2. Сафиуллин Р. Т. Оздоровление свиноводческого комплекса от гельминтозов / Р. Т. Сафиуллин, В. М. Старченков, С. А. Шаулин // Ветеринария. – 1980. – № 2. – С. 30–31.
3. Сафиуллин Р. Т. Экономический ущерб от утраты племенной ценности свиней при субклинической форме аскаридоза / Р. Т. Сафиуллин // Бюл. Всесоюз. ин-та гельминтологии. – М., 1984. – Вып. 38. – С. 60–61.
4. Сафиуллин Р. Т. Дегельминтизация свиней в специализированных хозяйствах / Р. Т. Сафиуллин // Ветеринария. – 1985. – № 3. – С. 38–41.
5. Скрябин К. И. Основы ветеринарной нематодологии / К. И. Скрябин, А. М. Петров. – М.: Колос, 1964. – С. 64–66.
6. Шаркунас В. И. К вопросу дегельминтизации свиней при смешанной инвазии / В. И. Шаркунас // Сб. науч. тр. Эстонской с.-х. академии. – 1963. – Ч. 3. – С. 34–35.
7. Kuchenmeister F. Die in und an dem Körper des lebenden Menschen vorkommen den Parasiten. Abt. 1. – Leipzig, 1855. – 124 s.

Евстафьева В. А. ЭПИЗОТОЛОГИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ НЕМАТОДОЗОВ СВИНЕЙ В ЗОНЕ ЛЕСОСТЕПИ УКРАИНЫ

Приведены результаты эпизоотологических особенностей нематодозов свиней, зарегистрированных в зоне Лесостепи Украины. Возбудителей нематодозов свиней обнаруживали общепринятыми копроовоскопическими флотационными методами. Установлено, что на территории Полтавской области свиньи поражены тремя видами нематод, а именно: *Ascaris suum*, *Oesophagostomum dentatum*, *Trichuris suis*. Инвазированность свиноголовья составляла: аскаридами – 76,5 %, трихурисами – 14,8 %, эзофагостомы – 47,4 %, и зависела от возраста животных. Нематодозы свиней в зоне Лесостепи Украины протекали, преимущественно, в виде полиинвазий (ЭИ=69,6 %), моноинвазии регистрировали реже (ЭИ=30,4 %).

Ключевые слова: свиньи, нематодозы, аскароз, трихуроз, эзофагостомоз, моноинвазии, полиинвазии.

Yevstafyeva V. EPIZOOTIC FEATURES NEMATODOSIS OF PIGS IN THE FOREST-STEPPE ZONE OF UKRAINE

The results on epizootic features nematodosis pigs registered in Forest-Steppe zone of Ukraine. Pathogen nematodosis of pigs showed koproovoskopichal conventional flotation methods. It was established that in the Poltava area pigs affected by three types of nematodes, namely: *Ascaris suum*, *Oesophagostomum dentatum*, *Trichuris suis*. Infested of pigs amounted ascaryses – 76,5 % trichuryyses – 14,8 % ezofahostomes – 47,4 %, and depended on the age of the animals. Nematodosis of pigs in the Forest-Steppe zone of Ukraine ran mainly as poliinvazions (EI=69,6 %) was recorded less monoinvazions (EI=30,4 %).

Keywords: pigs, nematodosis, ascariosis, trichurosis, ezofahostomosis, monoinvazions, poliinvazions

Рецензент: д.вет.н., професор Кассіч М.Ю.

Дата надходження до редакції: 16.01.14.